

Problemstilling 1: Vandflasken

Ingen afgift på flaskevand alligevel

I valgkampen i 2019 var der tale om, at en afgift på flaskevand kunne bidrage til at sænke plastikforureningen. Forslaget kom blandt andet fra Socialdemokratiet med Mette Frederiksen i spidsen. Men siden har Skatteministeriet oplyst, at man ikke ser et behov for afgiften alligevel, fordi flaskevand er omfattet af pant- og retursystemet, der allerede sikrer, at cirka 90 pct. af flaskerne indsamles. Kritikere af flaskevandsafgiften påpeger, at man med en afgift på plast, risikerer at producenterne blot anvender andre former for engangsemballage for eksempel kartonemballage. Disse andre former kan være svære at genanvende, fordi det ikke er omfattet af pantsystemet, og derfor kan ende som almindeligt restaffald uden at blive genanvendt.

Pantsystemet

Flaskepant er betegnelsen for et system, hvor forbrugere ved køb af drikkevarer, betaler et ekstra separat beløb for emballagen. Når indholdet er tømt, kan forbrugeren efterfølgende levere emballagen tilbage til forhandleren og modtage samme beløb tilbage. Systemet har til formål at få forbrugere til sortere og indlevere beholdere af drikkevarer til genanvendelse.

Flaskepanten blev indført i Danmark i 1942, hvor det på daværende tidspunkt kun omfattede glasflasker. Senere blev panten udvidet til at også omfatte plastikflasker, og i september 2002 blev dåser også en del af ordningen. Pantflasker underopdeles i to typer af kategorier: returflasker og engangsemballage. Returflasker bliver sendt tilbage til producenten, hvor de bliver vasket og genopfyldt, mens engangsemballage typisk bliver smeltet om til ny emballage. Eksempler på returflasker er ølflasker. Eksempler på engangsemballage er øl- og sodavandsdåser i metal, samt sodavandsflasker af plast. Direkte genopfyldning/genbrug af flaskerne vil typisk, efter få cyklusser, være et klimamæssigt bedre alternativ end omsmelting og genanvendelse af engangsemballage.

Det danske drikkevand

Vand på flaske kan synes som et overflødigt produkt i Danmark, hvor der jo er vand fra hanen. Selvom man ikke altid har adgang til en vandhane, hvis man er on-the-go, kan man meget ofte få lov til at fylde en medbragt vandflaske på mange cafeer eller andre butikker.

I Danmark bliver vandet, der senere løber ud af hannerne, pumpet op fra undergrunden, herefter bliver det iltet, filtreret og kvalitetssikret på vandværket, før det sendes ud i hannerne hos forbrugere. Vandets vej ned igennem jorden kan tage mange år. Afhængigt af jordtypen, kan det tage ca. 10 år at komme fra overfladen og ned til grundvandsspejlet, og dernæst 20-50 år at komme hen til vandboringen, hvor grundvandet vandet pumpes op. I mange lande må man desinficere vandet ved at bruge kemikalier fx klor, som er giftigt for mennesker at indtage. Derfor er der flere steder i udlandet, hvor indbyggerne henvises til ikke at drikke vandet, men at købe flaskevandet på super-

markedernes hylder.

Selvom den danske drikkevands-kvalitet er rigtig god, sammenlignet med andre lande, kan især brugen af sprøjtemidler og gødning i landbruget og udledning af kemikalier fra industri og private husholdninger påvirke og true kvaliteten af drikkevandet. Derfor kontrolleres vandet nøje for at sikre, at vandkvaliteten lever op til de fastsatte krav. Det er Naturstyrelsen der, på baggrund af kvalitetskriterier fra Miljøstyrelsen, fastsætter lovkrav til drikkevandskvaliteten.

Plastikflaskens nedbrydningstid

Vandflasker består ofte af plastik. Plastik er ikke et problem i sig selv. Plastik kan være et fornuftigt materiale til mange formål. Plastik er et fantastisk materiale, der kan laves og formes på mange måder, og det er nemt at genbruge eller genanvende. Ender plastik derimod i naturen, vil det tage flere hundrede år om at blive nedbrudt. En plastflaskes nedbrydningstid er ca. 450 år. Det svarer til, at flasken først i år ville være nedbrudt, hvis den danske astronom Tycho Brahe smed en vandflaske samme år, som han så supernovaen Cassiopeia i 1572. Men faktisk vides det ikke med sikkerhed, hvor lang tid det tager at nedbryde plast, for plast har kun været opfundet siden 40'erne.

Plast kan også blive et problem for os menneskers sundhed. Når plast nedbrydes, bliver det med tiden til det, der kaldes mikroplast. Mikroplast er små stykker plast på under 0,5 cm. Både mikroplast, men også større stykker plast kan forveksles af dyr, der tror, at det er mad. På den måde kan plast optages i fødekæder og kan ende i vores mad, ligesom det kan havne i vores drikkevand. Vi spiser ca. 50.000 mikroplast-partikler om året. Plast kan ikke nedbrydes i maven som almindelig føde kan. Derfor ophober platen sig i maven. For dyr, der har spist meget plast, kan de ende med at dø af sult, fordi platen fylder i maven, så der ikke er plads til andet. Ud fra undersøgelser anslås det, at halvdelen af klodens skildpadder og 90 % af alle havfugle har plast i maven.

Vi danske plastsyndere

Danmark klarer sig ikke særligt godt på 12. verdensmål om bæredygtigt forbrug og produktion. Brugen af plaststikemballage i Danmark er steget med over 30 % over den senest opgjorte 5-års periode (2014-2018). Med bl.a. stigende take-away-forbrug og e-handel forventes forbruget at stige yderligere. I Danmark bruger vi hvert år ca. 300 millioner engangsplastikkrus og 150 millioner engangsfødevarer bokse blandt andet til take-away. Med Corona steg forbruget heraf kun yderligere. På nuværende tidspunkt genanvendes blot 20 % af plastemballagen, og det ser endnu værre ud for øvrige plastprodukter. Også selvom der sendes ca. 550 mio. flasker, med en samlet vægt på 16.000 ton, til genanvendelse om året. Det er dog ikke kun et spørgsmål om, hvorvidt plastik genanvendes, så det ikke brændes af eller ender i naturen. Genanvendelse kræver ressourcer, når flaskerne skal smeltes om. Genanvendelse er dermed ikke gratis på klima-kontoen.

Vi køber i Danmark 120 millioner liter flaskevand om året. Det svarer til 21 liter per indbygger. Når 1 liter vand forlader en vandhane, udledes der 0,0002 kg CO₂ fra oppumpning og filtrering. I flaskevand bruges ekstra CO₂ på at producere flasken og transportere den. Derfor koster 1 liter flaskevand i gennemsnit 0,18 kg CO₂. Det svarer til 900 gange mere end postevand.

Globalt plast

Hvis plastik var et land, så ville det være den 5. største udleder af CO₂. 40 % af al plastik, der produceres, anvendes til emballager, og det anslås, at 95 % af værdien af plastemballager går tabt efter kun én forbrugscyklus.

Mindst 10 mio. ton. Så meget plastik bliver der udledt i verdenshavene hvert eneste år. Det svarer til en lastbil fyldt med plastik, der tømmes ud i havene hvert minut! Den globale plastproduktion forventes, baseret på nuværende fremskrivninger, at fordobles inden 2050, og til den tid vil der være mere plast i havene end fisk. Næsten 50 % af alt menneskeskabt affald i verdenshavene er plastikemballage til to-go føde- og drikkevarer.